

Silvia Constantinescu
**STOCKHOLM-BUCUREȘTI CU AUTOMOBILUL
 FIAT PUNTO: TUR & RETUR (VIII)**

Audiențele noastre la pașapoarte în strada Iorga, și nu numai, au devenit, între martie-septembrie 1977, locul unde "semnam condica", cu mici excepții, zilnic. Cum era posibil? În munca noastră, a lui Octavian și a mea, intra și deplasarea la diferite întreprinderi ale Ministerului Industriei Ușoare pentru care realizam diverse reclame, pliante, etc., unde trebuia să discutăm cu cei care răspundeau de reclame propunerile noastre și să primim avizul de execuție: deci munca noastră presupunea o deplasare la beneficiari și "în drum spre interes de servicii" ne abăteam și pe la pașapoarte, la Nicolae Iorga sau în alte locuri unde se primea în audiență pentru emigrare. Abaterile noastre pe la "Iorga" nu afectau munca zilnică și nici nu erau controlate de conducerea întreprinderii, căci, pe de-o parte, ne făceam sarcinile de servicii, pe de altă parte, întreaga atmosferă de lucru era afectată de desființarea întreprinderii. Directorul, care încă de la deschiderea întreprinderii era ocupat cu tot felul de "mici afaceri personale", acum aproape că nu mai dădea pe la servicii. Inginerul șef, un om bine pregătit profesional, amabil și ocupat cu cele ingineresti, care în fapt conducea întreprinderea, ne lăsa pe noi, "cei de la Creație", să ne vedem de treabă, căci, "cei de la Creație își fac profesional și cu răspundere sarcinile!", obișnuia el să spună. "Creația" era un mic stat în stat, cu oameni de înaltă calificare, cu răspundere față de sarcinile de producție, iar termenele de predare se respectau cu sfințenie. Era cunoscută și atmosfera plăcută de lucru, fără norme stricte de venit sau plecat de la servicii, dar foarte severe în ceea ce privește predarea materialului la timp. "Creația" avea relații bune și cu restul secțiilor din întreprindere. Pe la "Creație", atunci când se dorea o cafea bună, treceau de la șefa personalului și soțul ei, care era securistul și al întreprinderii noastre, la secretarul de partid, inginerul șef și alți șefi de secție. De la "Creație" primeau daruri de Paști și Crăciun, căci noi, la "Creație", sărbătoream cu tot fastul și Paștele și Crăciunul, la care-i invitam și pe director, și pe inginerul șef, și pe secretarul de partid, și pe toți șefii de secție. Îmi aduc aminte că Bela, secretarul de partid, cu o mână mânca din bunătățile pregătite de noi și-și lua cadoul, iar cu cealaltă ne făcea un denunț la conducerea, în care scria că "... la Creație au loc acțiuni nepermise în timpul programului...". De acest denunț luam cunoștință prin nepoata lui Bela, Cătălina, care lucra și ea tot la "Creație", la secția "Foto". Cătălina era o fată deosebit de nostimă și plină de umor; o glumă a Cătălinei mă amuză și astăzi: Octavian avea, încă de când era student la arhitectură, porecla "Seneca", poreclă pe care o foloseau foștii lui colegi de facultate, rudele mele și eu (eu îi spun Octavian soțului meu numai când vorbesc oficial sau cu lume pe care n-o cunosc suficient de bine, altfel îi spun Seneca). De ziua de naștere a lui Octavian, Cătălina, care știa de această poreclă, i-a făcut cadou, tocmai atunci apărută, "Medea" de Seneca, cu următoarea dedicație: "Autorului, cu multă admirație! Cătălina". De denunțul lui Bela mai aflam și de la secretara directorului. Cum aflam vestea, mă ducem direct la secretariat, chiar în timpul petrecerii, rupeam denunțul în bucățele, după care mă întorceam la "Creație" și-l întrebam pe Bela dacă i-au plăcut bucatele făcute de noi și cadoul primit, mărturisindu-i că și mie mi-a plăcut denunțul lui pe care l-am înghițit cu poftă! Bela zâmbea și-mi răspundea: "Da, doamna Constantinescu, mi-a plăcut totul! Cum faceți dumneavoastră, la Creație, mai rar!", dar imediat după petrecere se ducea din nou la secretara directorului, unde lăsa, pentru orice

eventualitate, încă un denunț, care după 2-3 zile era aruncată la gunoi de secretară.

Niciodată nimeni, nici din conducere, nici din controlul de securitate al întreprinderii, nu s-a sesizat de acele denunțuri!

Tot de la "Creație" se cumpărau diverse cadouri, în special mici obiecte "de artă" produse de Sanda, una din desenatoare, absolventă a școlii de arte plastice, creatoare plină de fantezie a tot felul de podoabe pentru femei, mai ales niște pungulițe din catifea, foarte decorative, care se agățau la gât cu un șnur de piele și pe care Sanda le vindea la un preț mai scăzut salariaților întreprinderii.

☆

Audiențele din strada Nicolae Iorga se țineau într-o cameră mare, cum intrai din stradă în clădire, pe stânga. Singurele mobile din cameră erau un birou din lemn scorojit așezat într-o parte a camerei și câteva scaune la peretele opus, pe care cei veniți în audiență, din toată țara, se așezau tăcuți, așteptând să le vină rândul. În acea cameră era întotdeauna un bărbat îmbrăcat în uniformă, de statură joasă, durduliu, care, așa cum fac toți bărbații scurți, mergea înălțându-se pe vârfuri și ridicând barba, ca să pară mai înalt. Nimeni nu știa cum îl cheamă, dar toată lumea care venea acolo în audiență îi spunea "tovarășu' colonel". Cei care veneau pentru prima dată la audiență în strada Nicolae Iorga nu aveau habar că de fapt nu era vorba chiar de o "audiență", ci mai degrabă de o "avan-audiență", un fel de verificare dacă cei care au depus cererea de emigrare într-adevăr doreau să părăsească țara, arătând aceasta prin insistență ("Pentru că fiica dumneavoastră n-a insistat, doamnă!", îi spusese mamei mele ofițerul care ne primise în audiență, când mama mea venise din Suedia să mă ajute în vederea emigrării, la întrebarea ei de ce nu primisem niciodată pașaport) și numai cei care insistau, și insistau, și insistau, aveau șanse să fie acceptați într-o adevărată audiență. Această "avan-audiență" avea loc acolo, în camera aceea cu peretii goi, urâtă, neprietenoasă, în prezența tuturor celor de față. De cum intrai, "tovarășu' colonel" te întreba: "Băăă, cum te cheamă?" Și cel întrebat, cu privirea în jos, ca un copil vinovat, își spunea numele și trebuia apoi să și povestească despre motivul cererii de emigrare, cu detalii destul de intime din viața sa, în prezența celorlalți necunoscuți.

Surprinzător că oamenii în toată firea, cu ani mulți de școală, cu experiență îndelungă de viață, se lăsau aici umiliți de acest "tovarăș colonel"! Cei mai mulți rezonau că-i mai bine nu te certi cu "cei de la pașapoarte", că-i mai bine "să te faci frate cu Dracu", până treci puntea!", etc. Nu am acceptat niciodată acest mod de a rezona și nu-i înțelegeam pe cei care se comportau astfel, iar în cazul în speță, cu atât mai puțin cu cât mai toți cei care veneau la aceste audiențe aflau că "tovarășu' colonel" nici măcar nu era Dracu, că nu "tovarășu' colonel" era cel care hotărâa aprobarea de emigrare. Nu înțelegeam ce aveau de câștigat lăsându-l să-i umilească. Nu mai întâlnisem până atunci niciodată un salariat care să se adresează așa de umilitor altor oameni în timpul serviciului și nici oameni care să tacă chitic, făcându-se preș în fața unui salariat public care-i insulta! Nu avusesem până atunci contact cu poliția și nu știam nimic despre modul acesteia de a se purta, nici cu oamenii obișnuiți, și nici cu "dușmanii poporului", cum știam că erau numiți, demagogic de unii, cei care doreau să părăsească "raiul comunist". Primul meu contact cu poliția, chiar dacă era poliția de la pașapoarte, fusese atunci când am depus cerere pentru

obținerea formularelor de emigrare, și, chiar dacă am avut o dispută cu unul din membrii comisiei, acesta nu m-a tutuit, ci mi s-a adresat cu "dumneavoastră". Dar timpul acesta petrecut în audiențe pentru a emigra din România m-a ajutat să înțeleg concret ceea ce auzisem că povesteau, în special cei mai în vârstă, cu experiențe dramatice din închisori, despre modul în care erau tratați, despre umilința la care au fost supuși oamenii în cei 30 de ani de după război. Am înțeles, după un timp, nu că acești oameni își pierduseră respectul pentru ei înșiși, cum crezusem la început, încât acceptau orice umilință, ci că, pur și simplu, nu mai luau în seamă astfel de umilințe! Că nu-i mai auzeu pe mitocani, pe cei care abuzau de mica sau marea putere pe care o aveau atunci. Am înțeles că trăiau în visul lor, pe care și-l doreau cât mai repede îndeplinit: să plece din România comunistă!

☆

Ca de obicei, și la această audiență m-am dus împreună cu Octavian și, până ne-a venit rândul, am privit și ascultat consternat la modul cum "tovarășu' colonel" îi umilea pe cei de față, fără cea mai mică motivare, decât, probabil, o plăcere diabolică de a testa cât de departe poate merge cu umilirea altor oameni! Ne-a venit și nouă rândul. "Tovarășu' colonel" a avut proasta inspirație să mă întrebe pe mine, nu pe Octavian: "Pe tine cum te cheamă? Sunteți împreună?" și uitându-se spre Octavian a continuat: "E bărbatul tău?" Eu clocoteam de furie, dar m-am uitat fix în ochii lui și, cu un calm pe care-l manifest numai când sunt îngrozitor de furioasă, i-am răspuns: "Mă cheamă Silvia Constantinescu și domnul de lângă mine este soțul meu, este arhitect și se numește Octavian Ciupitu." "Aaaa, nu sunteți căsătoriti?" și a continuat: "Băă, Constantinescule, de ce ai venit aici?". "Ba da, suntem căsătoriti", i-am răspuns, "dar eu îmi păstrez numele de domnișoară". Și continuând să mă uit în ochii lui, cu același calm cu care i-am răspuns la întrebări, l-am întrebat: "Dar pe tine cum te cheamă?" S-a făcut o liniște mormântală și toți cei din sală, proptindu-și deodată privirea pe pereții goi ai camerei, se prefăceau că n-au auzit întrebarea mea categorică adresată lui "tovarășu' colonel". Pentru o clipă, "tovarășu' colonel" a rămas descumpănit, apoi s-a uitat la mine lung, a dat din cap și, cu totul neașteptat, fără să pară furios, ci mai degrabă intrigat de cutezanța mea, m-a întrebat: "Dar de ce vrei să știi?" "Ca să pot să-ți spun și eu: Băăă, Popescule!" Răspunsul meu atât de imprevizibil l-a pus pe gânduri pe "tovarășu' colonel", poate tocmai pentru că era atât de imprevizibil! A continuat să se uite la mine, de parcă vroia să mă întrebe: "Nu ți-e frică de mine?". Și pentru că "tovarășu' colonel" nu era un om prost, a înțeles imediat că nu avea nici un rost să continue discuția cu mine și că nici nu avea cum să mă pedepsească pentru cutezanță și, ca și când incidentul n-ar fi avut loc, a trecut mai departe la alt solicitant, apelându-l și pe acesta la fel: "Băăă, tu cine ești?" Din păcate, acesta a răspuns cuminte la întrebările puse de "tovarășu' colonel". Aceasta a fost prima mea întâlnire cu "tovarășu' colonel", la începutul lunii martie 1977, imediat după cutremur. Aveam să-l întâlnim în următoarele 6 luni, poate nu chiar de 180 de ori, dar destul de mult oricum până la începutul lui septembrie 1977 și să descopăr, și în cazul lui "tovarășu' colonel", că oamenii nu sunt întotdeauna ce par a fi și, chiar cei la care te aștepti cel mai puțin, poți fi îmblânziți.

(Continuare în numărul următor.)